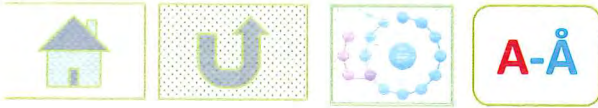

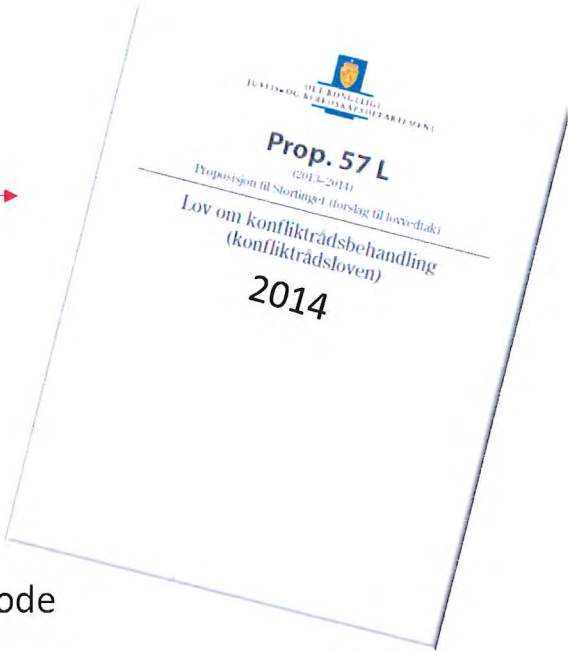
Faget i fokus 4.juni 2014

Ungdomsstraff, Prop.135L (2010-2011), iverksettes 1. juli 2014 og
Ungdomsoppfølging, Prop. 57 L (2013-2014), vedtas trolig av Stortinget før
sommerferien

Per Andersen
Konfliktrådet

- **Historikk:** Fra prosjekter og handlingsplaner til lovvedtak.
- **Forankring:** Struktur, forutsigbarhet og forpliktende samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer og profesjongrensener.

Prosjektperiode

Implementeringsperiode

2005

2008

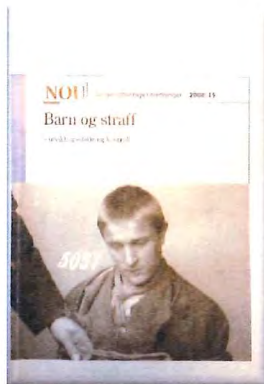
2009

2010

2011

2013

2014

Målgruppen

- Målgruppen er barn og unge mellom 15 til 18 år (på gjerningstidspunktet)
- Unge som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet
- Forskere påpeker at sannsynligheten for å begå flere lovbrudd øker med antallet lovbrudd

Målgruppens kjennetegn

- Ungdomskriminaliteten er nedadgående
- Majoriteten av barn og unge er mer lovlydige enn noen gang
- De aller fleste ungdom som blir tatt for første lovbrudd, avstår fra nye
- Forskere påpeker at det er en liten gruppe ungdommer som gjør et stort antall lovbrudd (3-5% av ungdomspopulasjonen)
- Aktiviteten i denne gruppen kan gå i bølger
- Denne gruppen ungdommer reagerer i liten grad adekvat (ved at de senere avstår fra ny kriminalitet) på tradisjonelle straffeaksjoner
- Trussel om ny og strengere straff ved nye lovbrudd har ikke forventet effekt

Risikofaktorer

Risikofaktorer knyttet til den unge:

- Vanskelig temperamentsstil (*høyt aggresjonsnivå, negativistisk innstilling, svak impuls kontroll, hyperaktivitet, spenningssøkende, oppmerksomhets- og konsentrasjonsvansker*). Lave intellektuelle evner, lese- og skrivevansker, dårlig utviklet vokabular og språkforståelse, lave skolefaglige prestasjoner. Psykiske lidelser som ADHD, lav intellektuell kapasitet/psykisk utviklingshemming og atferdsvansker
- En utrygg tilknytningsstil, utsatt for utnyttelse, omsorgssvikt og/eller mishandling
- Rusmisbruk
- Vansker med å etablere gjensidige, langvarige positive vennskap til prososiale eller omgås antisosiale venner

Risikofaktorer knyttet til foreldre

- Moderate eller alvorlige former for psykiske vansker hos foreldrene (spesielt personlighetsforstyrrelser) som ikke makter å skåne barnet for vanskene. Lave intellektuelle evner. Foresatte som selv har vokst opp med mishandling/omsorgssvikt. Rusmisbruk. Tidligere og/eller nåtidig kriminalitet.
- Foreldre med minoritetsbakgrunn og som er lite integrert i majoritetssamfunnet i det nye oppholdslandet
- Relativ fattigdom og leveårsproblemer

Kjennetegn ved foreldrenes samspill med barnet:

- Primært autoritær og neglisjerende oppdragerstil, delvis også ettergivende oppdragerstil. Spesielt skal man se etter svake følelsesmessige bånd til barnet ofte vist i form av ignorering, avvising eller fiendtlighet. I tillegg streng, straffende og gjennomgripende inkonsistent grensesetting, lite tilsyn med eller søking av informasjon om barnet når det er borte fra hjemmet. Foreldre kombinerer høy grad av kontroll over barnet og spiller ut sterke negative affekter i samspill med det

Risikofaktorer knyttet til miljøer utover kjernefamilien

- Høy eksponering for legale og illegale rusmidler, høy grad av vold og kriminalitet i nærmiljøet. Et deprivert boområde, det vil si hvor de voksne ofte er utenfor ordinært arbeidsliv, har lite utdanning, og det er lite prososialt samhold i nabolaget

Karakteristika ved skolen:

- Høy forekomst av disiplin- og atferdsvansker i skolen, og de skoleansatte bruker lite hensiktsmessige strategier for å håndtere slike vansker. (*Kvella 2009*)

Beskyttelsesfaktorer

Beskyttelsesfaktorer knyttet til ungdommen

- Trygg tilknytningsstil til primære omsorgspersoner. Den unge har en stabil, varm og harmonisk relasjon til minst en av omsorgspersonene
- Går på skolen eller er i arbeid og tilpasser seg godt disse systemene
- Normal bruk eller avholdenhet fra rusmidler
- Har en innstilling til og handler i tråd med majoritetskulturens verdier og normer. Ser sitt liv som meningsfullt og har en framtidsoptimisme

Beskyttelsesfaktorer knyttet til foreldrene

- Omsorgspersoner som har integrert samfunnets sentrale, prososiale verdier og normer, og som ved sin innstilling og handling støtter disse. Omsorgspersoner er psykisk friske og har en trygg tilknytningsstil
- Omsorgspersoner med gode mestringsstrategier i forhold til det belastede nærmiljøet. I disse tilfellene vil en streng oppdragelse kombinert med varme være sterke beskyttelsesfaktorer
- Foreldre som holder en demokratisk oppdragerstil, (høy grad av varme og evne til grensesetting, har oversikt over hvor barnet/den unge er, samt aktiv veiledning av barnet)

Beskyttelsesfaktorer knyttet til miljøet utover kjernefamilien

- Moderat grad av positiv sosial kontroll i ordinære boområder. Høy grad av positiv sosial kontroll i belastede boområder. Lav grad av kriminalitet i nærmiljøet
- En skole preget av god inkludering av elevmangfoldet og som gir den enkelte elev mulighet til å utvikle kompetanse ut fra egne forutsetninger. En skole som har et hensiktsmessig repertoar av tiltak ovenfor atferdsvansker
- Medlemmene i det sosiale nettverket slutter seg til de mest sentrale verdier og normer i samfunnet. Venner som ikke er kriminelle eller har minst ett nært, gjensidig vennskap med en jevnaldrende som ikke har moderat eller alvorlig grad av atferdsvansker
- *(Kvillo 2009)*

Kjennetegn ved reaksjonene

- Skal gi en klar og tydelig beskjed om at samfunnet ikke aksepterer den unges atferd - grensesetting
- Samtidig skal reaksjonen være et bindeledd til samfunnets velferdstjenester (skole, arbeid, bolig, gjeld, rus, psykiatri mv)
- Arbeide med å redusere risikofaktorer og å bygge videre på beskyttelsesfaktorene (alle har noen beskyttelsesfaktorer)
- Arbeide med nært nettverk (mor og far, om de finnes)
- Motivasjon og endringsarbeid
- (1) familie eller annet nettverk(2) skole eller jobb, dvs. alle skal ha et dagtilbud (3) fritid

Organisering av reaksjonene

- **Tidlig fase**
- Så rask reaksjon som mulig er ønskelig
- Nært samarbeid mellom etterforsker og koordinator i konfliktrådet
- Kartlegge ungdommen så tidlig som mulig i koordineringsgruppa og PUM
- Gi påtale innspill knyttet til ungdommens risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer
- Gjentatte lovbrudd er en av de sikreste kjennetegn på at ungdommen lever i et dysfunksjonelt miljø (familie, omgangskrets mv.)
- Påtaleavgjørelse

Organisering av reaksjonene

- **Gjennomføring**
- Samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer (kommune, fylkeskommune og stat) og faggrupper (politi, barnevern, skole, konfliktråd mfl.)
- Samtykkebasert deling av informasjon mellom offentlige virksomheter
- Koordinert innstas av tiltak som er besluttet gjennom koordineringsgruppene ungdomsordinator i konfliktrådet
- God og tett oppfølging av ungdommen

Organisering av reaksjonen

- Ressursgruppe opprettes, gruppens mandat er å gi reaksjonen legitimitet innad i offentlig forvaltning
- En eller flere koordineringsgrupper, avhengig av bl.a. kommunestruktur og hvordan forvaltningen er organisert i distriktet
- Koordineringsgruppen kartlegger og drøfter mulige kandidater og gir deretter innspill til påtale, eventuelt også domstol
- Startpunkt for reaksjonen er et ungdomsstormøte. Dette møtet er delt i to deler: 1) En gjenopprettende prosess 2) Det etableres en ungdomsplan
- Det etableres et tverretatlig Oppfølgingsteam for hver ungdom. De har i oppgave å gjennomføre ungdomsplanen

Hva er nytt

1) Ungdomsstraffen – en ny straffart – vedtatt – trer i kraft 1. juli-2014

2) Ungdomsoppfølging – en ny strafferettslig reaksjon som er foreslått i Prop 57 (2013-2014) - behandles (trolig) i Stortinget 16. juni 2014

Kan anvendes som:

- Påtaleunndatelse med vilkår om ungdomsoppfølging
- Overføring til ungdomsoppfølging
- Overføring til oppfølging i konfliktråd
- Ungdomsoppfølging som vilkår for betinget dom

Samtykkebasert reaksjon

- Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er en «pakke»
 - Samtykke til deling av informasjon
 - Samtykke til stormøte
 - Samtykke til ungdomsplan og gjennomføring av planen i oppfølgingsteam
- Samtykke fra fornærmede er ikke en forutsetning for å gjennomføre ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Ungdomsstraff

- § 15 Forsvarer og bistandsadvokat kan delta som støtteperson under ungdomsstormøtet
- § 23 gjennomføringstiden
Varer fra 6 måneder til to år, unntaksvis i tre år
- § 24 Ungdomsstormøte
Representanter fra politiet og kriminalomsorgen er obligatoriske deltagere
- § 25 Ungdomsplan
Planen kan også gå ut på at domfelte skal oppholde seg i institusjon
Dersom det ikke oppnås enighet om ungdomsplanen, sendes saken tilbake til domstolen
- § 26 Oppfølgingsteam
Representanter kriminalomsorgen og politiet er obligatoriske deltagere

Noen utfordringer må løses:

- Brudd
- Bruk av PUM – personundersøkelse for mindreårige